

Jan Cvitkovič na snemanju filma *Gram srca*: A potem se mi je zgodilo, da sem nehal gledati nanje na tak način, postali so mi zanimivi in na koncu sem jih celo vzljubil.

V predbožičnem času potuje po Sloveniji s filmom, s katerim je odškrnil vrata v svet odvisnosti, v svet narkomanov, v svet, ki ga ne želimo videti, a ko ga pogledamo skozi njegov pogled, nam skoraj poči srce. *Gram srca*.

**To je ljubezenski film.
Ker ljubezen ne sodi
in ne obsoja**

VESNA MILEK
BOŠTJAN BREZOVNIK

Dolgo sem odlašala, preden sem se odločila, da si pogledam film *Gram srca*. A pretreseni odzivi gledalcev, ki jih Jan Cvitkovič objavlja na svojem profilu na facebooku, govorijo o tem, da je ta film nagovoril nekaj temeljnega v ljudeh, in to na popolnoma nepričakovan način. Ko se odvrti zadnji kader filma, obstaneš, popolnoma odprt in ranljiv, in razumeš, zakaj je Cvitkovič rekel, da je šel s tem filmom iskati lepoto. Nekaj je. Po tem filmu na ljudi, ki jih srečujemo na ljubljanskih ulicah, jim stisnemo v roko nekaj evrov in pogledamo stran, ne bomo nikoli več gledali tako kot prej. Dobili so obraze, dobili so zgodbe, pri katerih ni prostora za obsodbo. Dabila sva se v klubu *Žmauc*, kjer sem se z njim pogovarjala pred več kot dvemi desetletji, ko je vstopil na slovensko filmsko sceno kot mladi igralec in scenarist v filmu *V leru*. Še vedno se na trenutke zdi isti, toliminski Belmondo, falirani študent Dizi, z malo več sivih pramenov v laseh, a njegov, skoraj hipnotičen način govora, te še bolj globoko potegne v nekašen *Cvitkosvet*, v katerem na stvari okrog sebe pogledaš na popolnoma drug, nepričakovan način.

Od kod ideja, da vstopite v svet narkomanov, obstrancev in odprete vrata njihovega sveta še za nas?

To ni bila moja ideja, to je bila ideja producenta Boštjana Brezovnika, ki ga prej nisem poznal, predstavil naju je skupni prijatelj Gorazd Terpin. Najprej sem rekel, da tega ne bi delal, ker sem se tega v življenju preveč nagledal. Potem sem šel domov in razmišljal. Nato sem ga poklical in mu rekel: prav, gremo delat, a samo, če gremo iskati lepoto. Če lepota v tem svetu lahko obstaja. In potem smo šli, vzeli smo kamero, v ekipi sva bila večinoma samo jaz in snemalec Sandi Petric, ki pozna ljudi in ključne punkte, včasih je bil z nami tudi Brezovnik; nismo imeli niti snemalca zvoka – in tako smo se začeli družiti s temi ljudmi. Iskali smo jih po mestu, vsepovsod ...

Iskali? Niste bili vnaprej dogovorjeni?

Ne, kako bi se lahko dogovoril? Najprej smo jih iskali, poskušali vzpostaviti stik. In pri tem načinu dela ni scenarija, ni urnika, ni plana ... Ne moreš vedeti, kaj boš delal jutri in ali sploh boš.

Vse te osebe, ki jih vidimo na filmu, od mlade noseče mamice do mladeniča iz Dolenjske, ste vprašali za dovoljenje?

Seveda, vsak je moral podpisati izjavo, da se strinja s tem, da bo na filmu. Cel proces je trajal eno leto, lani poleti smo začeli, zaključili

smo pred dvema mesecema. Če povem preprosto, smo se z njimi potepali po mestu. Počasi jih je kamera nehala motiti. Spoznal sem gosposke narkomane, kriminalce, genialce, mlade nosečnice, bivše športnike, mladoletne dilerje, žalostne pesnike ... Na koncu smo postali že kar frendi. Ključno je bilo to, da sem jaz spreminil pogled nanje.

Kot nekdo, ki velja za magnet za najrazličnejše obstrance, čudake, tudi pred snemanjem najbrž niste imeli predsodkov do odvisnikov?

Pa sem jih imel. In to sem spoznal šele s tem filmom. Tako kot večina ljudi sem se, sploh pri najhujših odvisnikih, raje obrnil stran, jim mimogrede navrgel nekaj drobiža in se izogibal temu, da bi jih pogledal v oči. A potem se mi je zgodilo, da sem nehal gledati nanje na tak način, postali so mi zanimivi in na koncu sem jih celo vzljubil. In ko sem se dovolj dolgo družil z njimi, je prišlo do paradoksa: zdeli so se mi celo mnogo bolj zanimivi kot drugi ljudje, tisti, ki so hodili mimo nas z rahlo zaničljivim izrazom na obrazu.

Zakaj?

Ker so v resnici zanimivi, občutljivi, ranjeni, kompleksni ljudje. Najprej je bilo malo čudno, ko sem tam na ploščadi na Metelkovi, ki mu rečejo Plac, Tržnica, opletal med štiridesetimi džankiji. Pomislil sem, da če me kdo zdaj vidi, si bo rekel, glej ga, Cvitkoviča, kako globoko je padel, globlje, kot smo mislili. Točno to se dogaja zdaj na projekcijah filma. Dostikrat pride kdo do mene in mi reče, sem te videl tam med džankiji in sem mislil, da si postal del njih. Prav oddahnil sem si, ko sem izvedel, da si samo snemal film.

Namerno uporabljate izraz džankiji?

Ja, ker narkoman in džanki ni isto, to so me poučili oni sami. Narkoman je tisti, ki uživa drogo in lahko celo normalno funkcionira v družbi. Ima službo, stanovanje, status v družbi ... Džanki pa je tisti, ki je izločen iz družbe ali se iz nje izloči sam, živi na ulici in se preživlja, kot se zmore.

Ste imeli tudi sami izkušnjo z različnimi substancami? In če, lahko človek nadzira izkušnjo?

V življenju sem poskusil večino razpoložljivih drog, ampak nobena me ni toliko zadovoljila, da bi se je oklenil. Sicer se pa večina ljudi drogira – z uspehom, močjo nad drugimi, delom, medsebojnimi odnosi, alkoholom, adrenalinskimi športi, navadnimi športi, gledanjem poročil, gnevom nad drugimi.

Po tem intenzivnem enoletnem druženju z ljudmi različnih generacij, ki prihajajo iz različnih družinskih razmer ... Kaj ste

ugotovili, kaj je tista stvar, ki požene v odvisnost?

Če si kot otrok prejel dovolj ljubezni in topline, morda lahko eksperimentiraš z določenimi substancami, ampak se tudi lažje vrneš nazaj. Če imaš globoko rano že v otroštvu, potem je to težje, potem je to luknja, ki jo je treba zapolniti. In potem to praznino filajo in filajo ... in jo zelo, zelo težko zafilajo.

Mislite, da je res tako enostavno? Včasih v droge zapadejo tudi mladostniki iz zelo urejenih družin, ki so imeli vso podporo.

So jo res? Morda so bili pod ekstremnim pritiskom preveč ambicioznih staršev in preobremenjeni od neusmiljenega šolskega sistema. Tega ne vemo. Nič ni enostavno. In ja, ni pravil. Samo govorim vam, kaj se je meni pokazalo pri snemanju tega filma. Če kot otrok nisi imel osnovnega občutka varnosti, topline, ljubezni in če si si slučajno izbral to pot odvisnosti, potem iščeš nekaj, kar ti lahko vsaj za hip to pričara. Včasih je to kemična molekula.

Film se odpre z zgodbo dekleta, ki ji je ime Brina. Kot izvem, ima ljubečo družino, krušno mamo in očeta. Ker se v psihologiji vse bolj govori o družinskih travmah, je očitno prav ta občutek zapuščenosti v najzgodnejših mesecih življenja, ko sta jo zapustila biološka starša, povzročil takšno rano.

Ja, kot pravi njena krušna mama v filmu, je bila Brina čudovit otrok, pridna deklica, odličnjakinja, dokler ni pri trinajstih travma usekala z vso silo. Zavedla se je, da jo je biološka mama zavrgla. A mislim, da se bo to dekle lahko vrnilo, kljub vsemu je imela ljubezen krušnih staršev – in jo še vedno ima. In tudi sama pravi, da je njena največja želja, da bi se rešila odvisnosti. Mislim, da je to pravi dokumentarec. Da nimaš niti scenarija, da nimaš nič, samo jasno idejo – in greš in snemaš. In predvsem – da ne sodiš.

In vendar s temi komentarji, ki zvenijo kot poezija, režete maske, brutalno. »Čudovit in miren človek si, Aleks. Imaš luknje v ušesih, a ne govori mi – prst si si

Če kot otrok nisi imel osnovnega občutka varnosti, topline, ljubezni, potem pa iščeš nekaj, kar ti lahko vsaj za hip to pričara. Včasih je to kemična molekula.

odgriznil sam.« Ali komentar o Erminu: »Lep in globok človek si, ti moj Mongol. A vsaka horda, ki zdirja čez te, ti dodatno izmaliči obraz.«

Ermina smo posneli takoj potem, ko so ga brutalno pretepli. Tako, brez veze. In vidiš, kako so ti ljudje nezaščiteni. Vsak se lahko izživlja nad njimi. Sicer pa je bila to ideja mojega montažerja Miloša Kaluseka. Da vmes dajem neke podzavestne komentarje. Da ne razmišljam preveč. In res nisem nič razmišljal. Rekel sem tisto, kar sem začutil.

O protagonistu Marku rečete: »Bil si lep, mlad fant. Bil si lep, mlad fant. Bil si lep, mlad ranjen fant. A tvoja hiša je brezno strahu.«

In je bila. Marko je umrl v času snemanja ...

O Danijelu, liku, ki ga prav tako prepoznamo z ljubljanskih ulic, rečete: »Živel si v kleti bloka, otrok. Živel si v kleti, Daniel, najlepši božji otrok.«

On mi dejansko deluje kot nek božji otrok. V daljši verziji filma Daniel govori o svojem otroštvu. Stanoval je v Nebotičniku, oče je odšel, mama se je poročila z drugim tipom, ki ga je nenehno maltretiral. Preselili so se v BS3, očim ga je vrgel iz stanovanja in kot mulc je živel v kleti, v bloku, sosedje so mu nosili hrano ... Tako se začnejo mnoge zgodbe. Z nasiljem, maltretiranjem, občutkom brezizhodnosti. In potem je edina stvar, ki ti preostane: pobeg.

Morda ne razumem dobro zadnje sekvence filma. Dekle, ki ga snemate, kako se uredi in se zadene pred kamero. In potem zelo dolgo strmi in gleda v telefon in ga obrača v roki.

Ne razumete, ker tega ne poznate. Bila je pač vrhunsko zadeta, popolnoma jo je odpeljalo, v druge sfere ... Ko si zadet, se ogleduješ, otipavaš, stvari so drugačne. Gledala je v telefon, pa potem v ogledalo, ne vemo, kaj je videla.

In vendar vam je dovolila, da jo posnamete. Zakaj? Je hotela videti sama sebe v tem stanju?

Ne vem, zakaj je dovolila. Dovolila je pač. V bistvu sem pustil njo in snemalca sama. Ker se poznata že od prej in je to nekako intimna stvar.

Kaj vas je med procesom snemanja najbolj pretreslo?

V tem času, ki sem ga preživel z njimi, smo posneli tudi zelo težke, tudi zelo grde stvari. A nisem hotel vsega tega dati v film. Nisem hotel, da bi bil film senzacionalističen. Ni bil to moj namen. Recimo, ko smo snemali družino s tremi majhnimi otroki, kjer sta oba, mama in oče, v hudi stiski. To je bilo zame preveč. Če sem iskren, se je med snemanjem v enem tre-

Jan Cvitkovič

Letnik 1967. Je filmski režiser, ki si nikoli ni mislil, da bo filmar, prej fizik ali arheolog, a je v resnici postal pesnik. Njegovo življenje je za razliko od njegovih počasnih filmov Eisensteinova montaža atrakcij. Preden se je zgodil Burgerjev *V leru*, je prepotoval pol sveta, počel vse mogoče, nato je prestavil v prvo prestavo in z režijskim prvencem *Kruh in mleko* pobral beneškega leva prihodnosti. S producentom Danetom Hočvarjem je imel obdobje nagrad, mednarodne festivalske žirije so nagradile tako meditacijo o alkoholizmu *Kruh in mleko* kot meditacijo o spolnem nasilju in norosti *Od grobadogroba*; s producentsko hišo Staragara se je začelo obdobje eksperimentalnih kratkih filmov in njegov najbolj drzen umetniški projekt *Arheo*, film brez besed, pa še dokumentarec o šahovskem mojstru *Totalni gambit*. Pri *Od grobadogroba* je mislil, da bo naredil komedijo, a je v drugem delu filma zavil v metafiziko. Aleš Čar je po projekciji filma rekel, da se nam je »Cvitkovič dokončno razkril kot iskalec Boga«. S filmom *Šiška Deluxe* je šel do konca v komedijo, jo na koncu skoraj obrnil v tragedijo. Z *Družinico* je zavrtal v tabuje, najstnica, ki svojega profesorja po krivem obtoži spolnega nadlegovanja – in družina se sesuje. Po skoraj desetih letih priprav in prijavljanja na SFC je končno posnel celovečerni film *Hotel Alkohol*, v katerem se ukvarja z odvisnostjo, vmes pa je na ljubljanskih ulicah posnel pretresljiv film o odvisnikih *Gram srca*, po katerem na odvisnike ne bomo nikoli gledali enako kot prej.

nutku zlomil skoraj vsak član ekipe. Tudi jaz.

Težko si predstavljam, da bi kdo drug lahko posnel takšno zgodbo. Ste čutili, kako se vam odpirajo, ker so začutili, da poznate izkušnje, da veste, o čem govorijo?

Kot sem rekel, ključen je bil Sandi, ki me je pripeljal do njih. Res pa je, da sem mislil, da bom rabil več časa, da me bodo sprejeli. A se je to se zgodilo precej hitro. Ker sem v bistvu malo uličarski tip in v tem smislu nisem tako zelo drugačen od njih. Začutili so, da ne iščem senzacije, da ne iščem grdega in slabega, da iščem dobro v njih.

Hecno, po zelo kratkem času so vsi hoteli biti na filmu; vsi so dobili potrebo, da izpovedo svojo življenjsko zgodbo, moral sem jih prav zavračati.

Nekateri so se skozi te izpovedi dobesedno prečistili. Nekateri so začeli jokati. Po mojem jih že dolgo ni nihče vprašal kaj takega. Po mojem jih že dolgo ni nihče nič vprašal. Še manj pa poslušal. Imam občutek, da so bili res iskreni.

Prav pretresljivo lep in hkrati absurdno komičen je prizor, kako na klopci sedita vaša protagonista, dvojčka, med njima njuna mama Jožica, nekakšno sidro in opora. Izvemo, da sta imela že pred rojstvom predispozicijo za travmo.

Ja, pa tudi doma je bilo vse narobe. Kot je povedala njuna mama, predvsem nasilje in nespoštovanje. Ni bilo fino. Sta pa oba res filmska lika. In mama Joži je čudovita ženska. Ravno sem izvedel, da je eden od njiju zdaj spet v zaporu.

Bil je tudi prizor, ki ga nisem dal v film: mama Joži sedi z odraslim dvojčkoma na klopi, ko pride zraven nek lik. Izkazalo se je, da ga poznam izpred mnogo let. In vidim, da je med njim in Joži neka tenzija. Nekaj jo vpraša, in ona mu odvrne, da je nanj pa še zmeraj jezna. Ker ji je očitno nekaj naredil pred leti, nekaj ukradel ali užalil, ne vem, nimam pojma.

Se globoko opravičujem, gospa Joži, ji je rekel tip, a če dovolite, vam grem po sladole. In ona pravi, da ja. Tip se vrne s sladoledom in ji ga da. Ona vzame sladole, jaz se ravno nekaj obrnem proti kameri, pogledam nazaj, in vidim, da ji je že eden od dvojčkov vzel sladole iz rok in ga začel lizati. Kakšna odbita scena. (smeh)

Kaj vse, mislite, *Gram srca* vzbudi v občinstvu? Kaj opazate na številnih projekcijah filma po Sloveniji?

Veliko ljudi mi je po ogledu *Gram srca* reklo, da ne morejo več obsojati drugih. Rekli so tudi, da se jim zdi to pravzaprav ljubezenski film. Ker je film o pomanjkanju ljubezni. Tudi Drago Milinovič, igralec v filmu *Hotel Alkohol*, mi je rekel, da

Režiser Jan Cvitkovič in v ozadju Drago Milinovič FOTO ALEKSANDER PETRIC

je to ljubezenski film. Ker ljubezen ne sodi in ne obsoja. Da mu ta film potrjuje in ga opominja, naj ne sodi in obsoja nikogar. Ker nihče ni kriv. Podobno kot prizor iz filma *Hotel Alkohol*, ko naenkrat vsi pacienti v psihiatrični kliniki začnejo kričati, da nihče ni kriv.

Saj res, ravno ste zaključili s snemanjem filma *Hotel Alkohol*, o katerem smo veliko prebirali tudi na vašem FB-profilu. Ste zadovoljni?

Zelo.

Koliko časa je trajalo, da ste na SFC dobili zeleno luč?

Zelo veliko let. Ves čas so mi komisijske zavračale scenarij.

Avtorju, ki je samostojni Sloveniji prinesel prvega beneškega leva prihodnosti, in to s filmom *Kruh in mleko, zgodbo o alkoholizmu*?

O tem sem že preveč govoril. Točke sem izgubil v rubriki *Odmernost ustvarjalnega dela režiserja na avdio-vizualnem področju*, kar pomeni, da nisem relevanten avtor.

Zakaj *Hotel Alkohol*? Kaj se dogaja v njem?

Hotel sem narediti film o treh likih, narkomanki, ki jo igra Medėja Novak, alkoholiku [Gregor Bakovič] in psihiatričnem bolniku [Drago Milinovič].

Zakaj pa? Ker to poznate? Ker vas to boli?

Ne, ne boli me. Ampak to poznam. Veliko časa sem v življenju preživel z ljudmi, ki so bili eno, drugo ali tretje. V psihiatričnih bolnicah sem bil često obiskovalec tega, drugega ali tretjega. In sem si rekel,

Najprej sem rekel, da tega ne bi delal, ker sem se tega v življenju preveč nagledal. Potem sem šel domov in razmišljal. Nato sem ga poklical in mu rekel: prav, gremo delat, a samo, če gremo iskat lepoto. Če lepota v tem svetu lahko obstaja.

da bi rad naredil film o tem, kar poznam. Ravno zdaj prihajam iz psihiatrične bolnišnice, kjer se po hujši travmi zdravi oseba, s katero sva si zelo blizu.

Ste se tudi zato lotili raziskovanja doživljanja oseb z duševno motnjo v filmu *Hotel Alkohol*? Predstavljam si, da ste se zelo veliko ukvarjali s povezavo med ustvarjalnostjo in duševno motnjo ter različnimi, tudi alternativnimi možnostmi zdravljenja – do česa ste prišli?

Nisem se ukvarjal z nobenim raziskovanjem. Diagnoz je neskončno. Vsak pacient ima popolnoma svojo, ne da se posploševati. Že samo bipolarna motnja ima nešteto različnih oblik. Vsak posebej je poseben v tem ... kako naj rečem? V tem stanju. Jaz temu ne rečem bolezen. Zame to ni bolezen. To je stanje. Včasih je to celo posvečeno stanje.

Ko preživiš nekaj časa z osebo, ki trpi za določeno obliko duševne motnje, ugotoviš, da v tisti posebni fazi velikokrat na dan pridejo totalno genijalne stvari. Včasih lahko opazuješ, kako se tisti »nori« ljudje zlijejo s celotnim univerzumom.

Psihiater dr. Borut Škodlar in dr. Jan Ciglencečki to raziskujeta v študiji *Meandri duše*. Med drugim ugotavljata, kako so mistična stanja, ki jih opisujejo pesniki, antični filozofi, predsokratiki, zelo podobna stanjem oseb v psihotičnem stanju.

Točno to. To so zelo nenavadne in pomembne stvari, ja. Recimo, poznam osebo, ki zna povprečno angleško in potem v manični fazi začne nenadoma govoriti shakespearjansko angleščino, in to v verzih. Ali ko sedi z osebo, ki nima ravno posluha, v manični fazi pa poje tako popolno in lepo, kot bi imela stoo odstotni posluh. Ali pa ti lahko bere misli. Zares bere misli. Da ti vstanejo koccine. Ampak sčasoma jih to ekstremno utruji. In ne morejo nič več. In potem pride do obremenitve, kolapsa. Nekateri se ubijejo.

Glede na to, da ste v intervjujih veliko govorili o različnih poskusih eksperimentiranja s sabo, od medicinske hipnoze z dr. Marjanom Pajntarjem do eksperimentiranja s psihedeličnimi substancami ...

Psihedelične droge pa zelo slabo prenašam, ne bi rekel, da sem ravno eksperimentiral z njimi. Preveč me odnese. Enkrat sem se po najmanjšem koščku gobe celo noč boril za življenje.

»Ko sem bil star šest let, sem spoznal, da je Bog vse, in lasje

so mi šli pokonci ...« Salingerjev stavek, ki ste ga dali na začetek filma *Odgrobadogroba*. Tudi vaša izkušnja?

Ja, a ne na psihedeliji. Popolnoma trezen. Boga ne dojemam kot možička, ki ljudem diktira, kako naj živijo in kako ne. Bog je vseobsegajoča skupna zavest vsega, kar obstaja. Skupna. Enost. Tisti, ki tega ne zmorejo ali jim ni dano doumeti, se pač morajo vsake toliko časa med sabo začeti pobijati. In mi, na žalost, z njimi.

Še vedno niste povedali, o čem govori *Hotel Alkohol*. Je tudi to film o ljubezni in pomanjkanju ljubezni?

Trije liki se srečajo v psihiatrični bolnici in postanejo prijatelji. In potem zbežijo skupaj. Nič takšnega.

Nič takšnega? Zveni kot *Let nad kukavičjim gnezd*.

Ne vem, kako zveni, mislim pa, da smo naredili dober film. Mislim, da v življenju še nisem imel posnetega toliko dobrega materiala. Moj montažer Miloš Kalusek je že zdaj med pregledom materiala kar malo ekstatičen, kar me navdaja z občutkom varnosti. Ne govorim o filmu, govorim o posnetem materialu. Še vedno lahko vse zajebe. Vse je mogoče. To, kar se dogaja s projekcijami filma *Gram srca*, pa je zame popolno presenečenje. Res sem mislil, da tega ne bo nihče gledal. Očitno deluje starodavna reklama od ust do ust. Ljudje kličejo svoje prijatelje in jim rečejo, da morajo nujno videti ta film.

Očitno je film nekakšen lakmusov papir za ta predbožični čas, ko nenehno govorimo o ljubezni do sočloveka. O ljubezni za nič, po Dostojevskem.

Po mojem to, da je tak *underground* film postal *mainstream*, pomeni tudi to, da je manjkal. Očitno je manjkal. Kamorkoli gremo, kjerkoli se predstavljamo, imamo polno dvorano in res pretresljive odzive. Kot da je zapolnil prazen prostor. Nenehno me kličejo, kje bo spet film, se na projekcije vozijo z drugih koncev Slovenije. Danes sem dobil e-mail ženske iz Idrije, ki me je prosila, ali lahko rezervira dve vstopnici zase in za hčerko, ki bo praznovala osemnajsti rojstni dan. In se bo iz Idrije odpeljala v Izolo. V Idriji so bile nabito polne projekcije, v Ljubljani na Taboru je bilo prav tako posebno.

Ne bom lagal, res mi je lepo, da se je to zgodilo. Popolnoma nepričakovano. Ljudje so ganjeni. Premaknjeni. Film predstavljamo po manjših mestih, po luknjah in beznicah, tam, kjer imajo možnost predvajati film. Počutimo se kot majhen, neveljavljen band, ki si še mora ustvariti ime. In smo »on the road«.

Ne boste šli v Art kino mrežo?

Ne bomo šli v redno distribucijo. Gremo tja, kjer si nas zaželi.

Gram srca

Komu v resnici pripadate?

Ne vem, živim iz dneva v dan. Zadnje čase se mi zdi najbolj pomembno samo to, da se čimbolj razumem z bližnjimi. In da ne delam preveč slabih stvari.

In vendar vsake toliko uplenite kakšno divjad ali merjasca?

Sicer že dve leti nobenega, ampak mogoče spet, ne vem. Pred kakimi osmimi leti sem se odločil, da moram bit v primeru kakšne večje katastrofe sposoben preživeti svojo razširjeno družino. Štiri stvari so ključne: Lastna drva, voda, njiva krompirja in sposobnost, da v gozdu upleniš, ne vem, prašiča, ga znaš potem tudi očistiti, odreti, in pripraviti za hrano.

Zveni radikalno. A hkrati kupimo lepo zapakiran kosček mesa in se sprenevedamo, da to nekoč ni bila lepa žival – in da je ni nekdaj ubil.

Tako. Ko kupiš zapakiran kos mesa, si v bistvu plačal nekoga, da ubije žival namesto tebe. Ni se ti treba soočiti s tem, kako se je to zgodilo. Ni ti treba prevzeti odgovornosti. S tem, da si plačal človeka, da je ubil žival, ki ni imela absolutno nobene možnosti, da preživi. Ker se to dogaja v klavnici.

Ko se sam odpravim v gozd na lov, je to kot meditacija. Pogovorim se s sabo, z živaljo, moram biti popolnoma miren, moram vedeti, zakaj grem in kaj želim. In v gozd moram vsaj desetkrat, da jo ujamem. Tista žival, ki jo iščem, ima vse možnosti, da preživi. In mi velikokrat uide. Tista v klavnici ne uide

Ko ste o tem prvič javno spregovorili, se je čutila kar močna obsodba.

Predvsem s strani salonskih intelektualcev. In ravno ti ljudje so me med pandemijo začeli klicati in spraševati, kako gre ta postopek, da postaneš

lovec. A potem bi morali ljudje obsojati tudi vse svoje prednike, ki so lovili, ubijali zato, da so jedli in preživeli, in da so nahranili potomce. Posledica tega smo zdaj mi, ti, jaz, oni. Kako lahko obsojaš tiste, zaradi katerih si zdaj tukaj, zaradi katerih si preživel? Glede na trenutno zahodnjaško erupcijo vseh mogočih korektnosti pa najbrž ni daleč dan, ko bodo najprej v Ameriki, potem pa še v Evropi, sprejeli zakon, ki bo tudi tudi divjim živalim prepovedoval ubijati in žreti druge živali.

Ko zadnje čase beremo vaše nenavadne, duhovite in tragične kratke zgodbe na facebooku, se sprašujemo, zakaj jih ne zberete v knjigo?

Zanimivo, da ste to vprašali. In to ravno danes.

Pred par leti, ko sem bil umaknjen iz filmskega sveta in bil precej na tleh, tudi finančno, in sem se preživljal s fizičnimi deli, sem se

zmenil z založbo Beletrina, da bom zanje napisal roman. Dali so mi predujem, začel sem pisati Nato se je ustavilo, ni šlo dalje. In ker sem se počutil krivega, sem takoj, ko sem dobil denar, hotel *avans* tudi vrniti. Toda Aleš Šteger mi je rekel, da ima drugo idejo, in sicer, da naj zberem kar te svoje zgodbe, ki jih pišem na facebooku, in bi jih oni izdali v knjigi. Tega se zelo dolgo nisem lotil, ampak prav danes sem to zaključil. In poslal založbi.

Prav danes? Kakšen je naslov?

Vse je normalno.

Kot bi ga vzeli iz vašega začetnega monologa v Burgerjevem filmu *V leri*: »To je vse naravno, to je vse normalno ...«

Nekje v sebi sem vedno vedel, da če bom kdaj v življenju napisal knjigo, ji bo naslov *Vse je normalno*. In zdaj sem izkoristil to priložnost. Ker res mislim, da je vse normalno. ●